

EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 20.12.2013
COM(2013) 926 final

2013/0444 (NLE)

Predlog

SKLEP SVETA

**o podpisu, v imenu Evropske unije, Marakeške pogodbe o olajšanem dostopu do
objavljenih del za slepe in slabovidne osebe ter osebe z drugimi motnjami branja**

OBRAZLOŽITVENI MEMORANDUM

1. OZADJE PREDLOGA

Da bi slepi, slabovidni in druge osebe z motnjami branja, lahko tvorno in učinkovito sodelovali v družbi, jim je treba zagotoviti enak dostop do knjig in tiskanega gradiva. Svetovna zdravstvena organizacija (WHO) ocenjuje, da je na svetu 285 milijonov slepih in slabovidnih oseb: 39 milijonov je slepih, 246 milijonov pa slabovidnih.¹ Svetovna zveza slepih poroča, da je v Evropi le 5 % objavljenih knjig na voljo v formatu, ki je dostopen slabovidnim osebam, medtem ko v je državah v razvoju – kjer živi približno 90 % slabovidnih ljudi – delež takih knjig le 1 %.²

Knjige v dostopnih formatih zdaj običajno izdelujejo in distribuirajo specializirani subjekti na nacionalni ravni, na primer knjižnice za slepe, in sicer bodisi na podlagi dovoljenj bodisi ob upoštevanju omejitev ali izjem avtorskih pravic. Vendar pomanjkanje mednarodnega pravnega okvira, ki bi omogočal čezmejno izmenjavo dostopnih formatov, izdelanih ob upoštevanju omejitev ali izjem avtorskih pravic, vodi k podvajanju navora za izdelavo takih knjig, celo med državami s skupnim jezikom. To predstavlja problem, ker so stroški izdelave izvodov v dostopnih formatih visoki, subjekti, ki oskrbujejo slepe, pa razpolagajo z omejenimi sredstvi.

Za Evropsko unijo od januarja 2011 veljajo zaveze Konvencije Združenih narodov o pravicah invalidov, v kateri sta zapisani pravici invalidov do dostopa do informacij (člen 21) in do sodelovanja v kulturnem življenju pod enakimi pogoji, kot jih imajo druge osebe (člen 30). Konvencija je postala sestavni del pravnega reda EU. 25 držav članic je pristopilo h Konvenciji, tri države pa so v sklepni fazi ratifikacije.

V Svetovni organizaciji za intelektualno lastnino (v nadaljnjem besedilu: SOIL) so se leta 2009 začela pogajanja o morebitni mednarodni pogodbi, ki bi uvedla omejitve in izjeme avtorskih pravic v korist slepih in slabovidnih oseb ter drugih oseb z motnjami branja, da bi se olajšala čezmejna izmenjava izvodov v dostopnih formatih.

Svet je 26. novembra 2012 sprejel Sklep, s katerim je Komisijo pooblastil, da se v imenu Evropske unije udeleži pogajanj.³ Pogajanja v SOIL so se uspešno zaključila z diplomatsko konferenco, ki je potekala v Marakešu od 17. do 28. junija 2013. Na konferenci je bila 27. junija 2013 sprejeta Marakeška pogodba o olajšanem dostopu do objavljenih del za slepe in slabovidne osebe ter osebe z drugimi motnjami branja (v nadaljnjem besedilu: Pogodba).

Pogodba uvaja niz mednarodnih pravil, ki zagotavljajo omejitve ali izjeme avtorskih pravic na nacionalni ravni v korist slepih in slabovidnih oseb ter oseb z drugimi motnjami branja in ki omogočajo čezmejno izmenjavo izvodov objavljenih del v dostopnih formatih, ki so bili izdelani ob upoštevanju izjeme ali omejitve avtorske pravice v kateri koli pogodbenici Sporazuma.

S tem predlogom sklepa Sveta želi Komisija pridobiti pooblastilo Sveta, da v imenu Evropske unije podpiše Pogodbo s pridržkom njene poznejše sklenitve.

---

¹ „Fact sheet“ (Podatkovnik), št. 282, junij 2012; <http://www.who.int>

² <http://www.worldblindunion.org>

³ Sklep Sveta o udeležbi Evropske unije v pogajanjih za mednarodni sporazum o boljšem dostopu do knjig za osebe z motnjami branja v okviru Svetovne organizacije za intelektualno lastnino; 16259/12 EU RESTRICTED.

2. PRAVNI ELEMENTI PREDLOGA

Upravičenci Pogodbe so slepe in slabovidne osebe, osebe z motnjo zaznavanja ali branja ter osebe, ki so zaradi telesne motnje drugače nezmožne držati knjigo ali z njo rokovati oziroma osredotočiti ali premikati pogled v meri, ki je običajno sprejemljiva za branje.

Pogodba zavezuje vse pogodbenice, da v svoji nacionalni zakonodaji v zvezi z avtorskim pravom določijo omejitve ali izjeme pravice do reprodukcije, do distribucije in do omogočanja razpoložljivosti za javnost, da bi bila dela v izvodih v dostopnih formatih lažje razpoložljiva za take upravičence.⁴ Pogodbenice se lahko odločijo za omejitve takih omejitev ali izjem na primere, v katerih izvodi v dostopnih formatih upravičencem na ozemlju teh pogodbenic niso komercialno razpoložljivi pod razumnimi pogoji. V EU člen 5(3)(b) Direktive 2001/29/ES o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi⁵ že zagotavlja izbirno izjemo ali omejitev teh pravic za rabe, ki strežejo potrebam oseb s kakršno koli motnjo ter so v neposredni zvezi z motnjo in so nekomercialne narave, v meri, ki jo narekuje specifična motnja. Za razliko od Pogodbe člen 5(3)b Direktive 2001/29/ES ni omejen na nobeno določeno motnjo. Poleg tega lahko države članice prosto izbirajo, ali bodo to omejitve ali izjeme izvajale. Vendar pa je že ustaljena sodna praksa, da mora biti vsaka diskrecija pravica, ki jo uživajo države članice, ko uporabljajo katero koli izjemo ali omejitev iz člena 5 Direktive 2001/29/ES, izvajana v mejah, ki jih določa zakonodaja EU.⁶

V Pogodbi so „dela“ opredeljena kot književna ali umetniška dela v smislu člena 2(1) Bernske konvencije za varstvo književnih in umetniških del (v nadaljnjem besedilu: Bernska konvencija), ki so v obliki besedila, notnega oziroma matematičnega ali podobnega zapisa in/ali z enim od teh povezanih ilustracij, bodisi objavljena bodisi javnosti drugače razpoložljiva v katerem koli mediju. Določa tudi, da opredelitev zajema zvočne knjige.

„Izvod v dostopnem formatu“ je izvod v drugačnem načinu ali obliki glede na obliko, v kateri je bilo delo objavljeno, in ki upravičencem omogoča, da do dela dostopajo z enako lahkoto kot videči. Izvod v dostopnem formatu smejo uporabljati izključno upravičenci in mora spoštovati integriteto izvornega dela.

Izvide v dostopnih formatih, izdelane ob upoštevanju omejitve ali izjeme avtorske pravice, lahko izvažajo „pooblaščen subjekti“, opredeljeni kot vladne ustanove ali druge organizacije, ki zagotavljajo izobraževanje, usposabljanje, prilagojeno branje ali dostop do informacij slepim in slabovidnim osebam ter osebam z drugimi motnjami branja na nepridobitni podlagi. Ti subjekti morajo zagotoviti, da izvide v dostopnih formatih razdeljujejo le upravičencem, da odvračajo od reprodukcije in distribucije nepooblaščenih izvodov ter omogočanja razpoložljivosti takih izvodov ter da z izvodi v dostopnih formatih ravnaajo skrbno in hranijo evidenco o njih.

Pogodbenice lahko dovolijo izvoz izvodov v dostopnih formatih le, če zagotavljajo, da za njihove omejitve ali izjeme pravic reprodukcije, distribucije in omogočanja razpoložljivosti za javnost velja zahteva trisopenjskega preizkusa, bodisi kot podpisnice Pogodbe Svetovne organizacije za intelektualno lastnino o avtorski pravici (MSOILAP) bodisi tako, da drugače zagotovijo, da so ustrezne omejitve ali izjeme omejene na določene posebne primere, ki niso v neskladju z normalnim izkoriščanjem dela in ne posegajo nerazumno v pravne interese imetnika pravice.

⁴ Pogodbenice lahko poskrbijo tudi za omejitve ali izjeme pravice javnega izvajanja in, v skladu s priloženo dogovorjeno izjavo, pravice prevajanja v meri, ki jo dovoljuje Bernska konvencija.

⁵ UL L 167, 22.6.2001, str. 10–19.

⁶ Glej npr. sodbo Sodišča z dne 1. decembra 2011 v zadevi Eva-Maria Painer proti Standard Verlags GmbH in drugim (C-145/10), točka 104.

Pogodba pojasnjuje, da mora pogodbenica v obsegu, v katerem upravičencu ali pooblaščenemu subjektu dovoljuje, da izdela izvode nekega dela v dostopnem formatu, dovoliti tudi uvoz takih izvodov.

Pogodbenice so po potrebi dolžne sprejeti ustrezne ukrepe, da ko zagotovijo primerno pravno varstvo in učinkovita pravna sredstva proti izogibanju učinkovitim tehničnim ukrepom, to pravno varstvo upravičencem ne preprečuje uživanja omejitev in izjem iz Pogodbe. Enaka obveznost je v EU že določena v členu 6(4) Direktive 2001/29/ES.

Pogodba od pogodbenic zahteva tudi, da varujejo zasebnost upravičenih oseb in da sodelujejo pri olajševanju čezmejne izmenjave izvodov v dostopnih formatih. SOIL bo določila informacijsko točko, prek katere se bodo pooblašчени subjekti lahko medsebojno prepoznavali. Poleg tega Pogodba pooblaščene subjekte spodbuja k temu, da zainteresiranim stranem in posameznikom posredujejo informacije o svojih politikah in praksah.

Pogodba potrjuje, da pogodbenice svobodno določajo ustrezen način izvajanja Pogodbe v okviru lastnega pravnega sistema in prakse. Vendar pa morajo ravnati v skladu z obstoječimi mednarodnimi obveznostmi po Bernski konvenciji, Sporazumu o trgovinskih vidikih pravic intelektualne lastnine in MSOILAP. Pogodba priznava možnosti pogodbenic, da ohranijo ali uvedejo druge omejitve in izjeme, zunaj področja uporabe Pogodbe, v korist upravičenih oseb in oseb z drugimi motnjami.

Členi 13 do 22 vsebujejo upravne in postopkovne določbe, ki so zelo podobne tistim v Pekinški pogodbi o avdiovizualnih izvedbah, sprejeti 24. junija 2012. Pogodba bo začela veljati, ko jo bo ratificiralo dvajset pogodbenic.

Evropska unija lahko postane pogodbenica Pogodbe, saj je na diplomatski konferenci v Marakešu izjavila, da je pristojna za zadeve, ki jih zajema ta pogodba, in ima uveljavljeno lastno zakonodajo, zavezujočo za svoje države članice, v zvezi s temi zadevami, ter je bila v skladu s svojimi notranjimi postopki ustrezno pooblaščena, da postane pogodbenica Pogodbe. Evropska unija je 28. junija 2013 tudi podpisala sklepno listino diplomatske konference. Pogodba je na voljo za podpis kateri koli upravičeni pogodbenici eno leto po njenem sprejetju.

Komisija je zadovoljna z rezultati pogajanj ter Svetu predlaga, naj odobri podpis, v imenu Evropske unije, Marakeške pogodbe o olajšanem dostopu do objavljenih del za slepe in slabovidne osebe ter osebe z drugimi motnjami branja.

Glede na vsebino Pogodbe bi moral sklep Sveta temeljiti na členih 114 in 207 ter na členu 218(5) Pogodbe o delovanju Evropske unije.

Predlog

SKLEP SVETA

o podpisu, v imenu Evropske unije, Marakeške pogodbe o olajšanem dostopu do objavljenih del za slepe in slabovidne osebe ter osebe z drugimi motnjami branja

SVET EVROPSKE UNIJE JE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije, zlasti členov 114 in 207 v povezavi s členom 218(5) Pogodbe,

ob upoštevanju predloga Evropske komisije,

ob upoštevanju naslednjega:

- (1) Za Evropsko unijo od 22. januarja 2011 veljajo zaveze Konvencije Združenih narodov o pravicah invalidov, katere določbe so postale sestavni del pravnega reda Evropske unije.⁷
- (2) Svet je 26. novembra 2012 pooblastil Komisijo, da se v imenu Evropske unije pogaja o mednarodnem sporazumu v okviru Svetovne organizacije za intelektualno lastnino o boljšem dostopu do knjig za osebe z motnjami branja.
- (3) Pogajanja so se uspešno zaključila z diplomatsko konferenco, ki je potekala v Marakešu od 17. do 28. junija 2013 in Marakeška pogodba o olajšanem dostopu do objavljenih del za slepe in slabovidne osebe ter osebe z drugimi motnjami branja (v nadaljnjem besedilu: Pogodba) je bila sprejeta 27. junija 2013.
- (4) Pogodba uvaja niz mednarodnih pravil, ki zagotavljajo omejitve ali izjeme avtorskih pravic na nacionalni ravni v korist slepih in slabovidnih oseb ter oseb z drugimi motnjami branja in ki omogočajo čezmejno izmenjavo izvodov objavljenih del v dostopnih formatih, ki so bili izdelani ob upoštevanju omejitev in izjem avtorske pravice.
- (5) Pogodba bo na voljo za podpis kateri koli upravičeni pogodbenici eno leto po njenem sprejetju. Treba bi jo bilo podpisati v imenu Evropske unije s pridržkom njene poznejše sklenitve –

SPREJEL NASLEDNJI SKLEP:

Člen 1

Podpis Marakeške pogodbe o olajšanem dostopu do objavljenih del za slepe in slabovidne osebe ter osebe z drugimi motnjami branja v imenu Unije se odobri s pridržkom poznejše sklenitve navedene pogodbe.

Člen 2

⁷

Sklep Sveta 2010/48/ES z dne 26. novembra 2009 o sklenitvi Konvencije Združenih narodov o pravicah invalidov s strani Evropske skupnosti. UL L 23, 27.1.2010, str. 35–61.

Generalni sekretariat Sveta izda pooblastilo za podpis Pogodbe osebi ali osebam, ki jih določi Evropska komisija, s pridržkom njene sklenitve.

Člen 3

Ta sklep začne veljati na dan sprejetja.

V Bruslju,

*Za Svet
Predsednik*